

Nr 120.

Av fröken **Hesselgren**, *angående tid för ikraftträdande av lagen angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag m. m.*

År 1923 antog riksdagen en lag innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag, vilken lag Kungl. Maj:t sanktionerade den 22 juni samma år. Denna lag skall träda i kraft först den dag Konungen med riksdagen bestämmer. Som skäl för uppskov med lagens ikraftträdande uppgavs, att ikraftträdandet ej lämpligen borde ske förrän de statsanställda kvinnornas löne- och pensionsvillkor samtidigt kunde fastställas. 1921 års lönekommitté, som haft i uppdrag att utreda dessa frågor, överlämnade sitt betänkande den 12 oktober 1923.

I statsverkspropositionen till årets riksdag yttrar statsrådet och chefen för finansdepartementet: »Huruvida det skall bli möjligt att för innevarande års riksdag framlägga förslag grundade på de nu berörda båda löneregleringsutredningarna, torde icke med visshet kunna avgöras, förrän de över ifrågasvarande förslag infordrade yttranden inkommit. Skulle tiden medgiva framläggande av proposition för riksdagen kunna de nya bestämmelserna i varje fall svårligen i sin helhet genomföras förrän från och med ingången av budgetåret 1925—1926. Därest vid innevarande års riksdag beslut skulle komma att fattas rörande de kvinnliga befattningshavarnas allmänna löneställning, torde dock möjlighet kunna beredas för kvinnliga befattningshavare att redan med ingången av juli månad 1924 vinna tillträde till befattningar, vilka hittills varit avsedda för män. Några ökade anslagskrav kommer en dylik anordning givetvis icke att föranleda. Hinder skulle således ur nu ifrågasvarande synpunkt ej möta för riksdagen att i samband med bestämmande om de kvinnliga befattningshavarnas allmänna löneställning jämväl för sin del fatta beslut om ikraftträdande från och med den 1 juli 1924 av lagen den 22 juni 1923, innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag.» — Någon visshet föreligger således icke, att Kungl. Maj:t i år ämnar förelägga riksdagen förslag till ikraftträdande av lagen den 22 juni 1923 innefattande

bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag och därmed sammanhängande förslag angående ordnandet av kvinnliga befattningshavares avlönings- och pensionsförhållanden. Detta är onekligen att beklaga, när det gäller en fråga, som så länge väntat på sin lösning. Dryga 50 år ha förflutit, sedan kvinnor fingo rätt att avlägga flertalet universitetsexamina. Kungl. Maj:t yttrade då 1873: »varande härmed dock icke kvinna medgiven någon vidsträcktare rätt till anställning i allmän tjänst än som redan är eller framdeles kan varda henne tillerkänd». Under den fortsatta behandlingen av frågan om ökad behörighet för kvinna att erhålla statstjänst har i den föregående diskussionen ofta framhållits det oegentliga i, att staten medgäve kvinna rätt att avlägga för flertalet anställningar i statens tjänst stadgade kunskapsprov, men förhindrade henne från att söka och erhålla dessa tjänster. Genom att ytterligare uppskjuta ikraftträdandet av 1923 års behörighetslag synes man begå en liknande oegentlighet. I händelse en kungl. proposition i ärendet ej kommer att framläggas till denna riksdag, skulle möjligheten till befordran för de kvinnor, som förvärvat kompetens och t. o. m. på extra befattningar tjänstgjort och samlat meriter, återigen fördröjas. Jag har därför ansett mig kunna på väl grundade skäl hemställa, att riksdagen för sin del måtte besluta om ikraftträdande av den behörighetslag, riksdagen förlidet år antog.

Jag utgår självfallet från principen: lika lön för samma befattning. Denna princip har även vunnit anslutning av sakkunniga för kvinnors tillträde till statstjänst samt såtillvida även av 1921 års lönekommitté, att denna princip föreslagits skola tillämpas fr. o. m. femtonde lönegraden uppåt. På den korta tid, som stått mig till buds efter statsverkspropositionens avlämnande har det varit mig omöjligt att utarbeta ett enligt min mening tillfredsställande löneförslag för de lägre lönegraderna. Jag har därför sett mig nödsakad att inskränka mitt här framställda yrkande till de lönegrader vid nyreglerade¹ verk, där manlig och kvinnlig befattningshavare enligt kommittébetänkandet i lönehänseende äro liksällda, dock med tillägg av elfte—fjortonde lönegraderna. Då nämligen för närvarande inom sistnämnda lönegrader ingen ordinarie befattning står öppen för kvinnor, skulle givetvis även befattningar inom dessa lönegrader kunna med tillämpning av likalönsprincipen öppnas för kvinnor, utan att detta skulle vålla någon merkostnad för staten. Ikraftträdandet bör givetvis också gälla alla med de ovan nämnda befattningarna jämförbara tjänster vid oreglerade verk.

Då jag nu inskränker mig till detta yrkande, vill jag samtidigt uttala min bestämda förhoppning, att frågan om kvinnornas löneställning även beträf-

¹ Uttrycket »nyreglerade verk» användes här för att beteckna sådana verk i vilka avlöningen är bestämd enligt sådana grunder, som fastställts i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk eller avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen.

fande övriga tjänster snarast måtte kunna bringas till en för kvinnorna tillfredsställande lösning.

Då lönekommitténs beräkningar vila på en pensionsålder, som med tre år understiger den för motsvarande manlig befattningshavare fastställda, har jag måst utgå från en sådan förutsättning, utan att därmed i princip avsluta mig till denna uppfattning.

Med stöd av ovanstående får jag därför vördsamt hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att lag innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag av den 22 juni 1923 skall träda i kraft den 1 juli 1924 ifråga om befattningar, vilkas manliga innehavare beträffande nyreglerade verk åtnjuta lön i elfte eller högre lönegrad samt beträffande oreglerade verk uppbära avlöningsförmåner, som till sitt sammanlagda belopp icke understiga dem, som utgå till nyssnämnda befattningshavare vid nyreglerade verk, samt

att, beträffande kvinnlig befattningshavare, varom ovan sagts, nuvarande bestämmelser angående gift kvinnas behörighet att innehava statstjänst skola upphöra att gälla.

Stockholm den 21 januari 1924.

Kerstin Hesselgren.
